

MÜZİK ÖĞRETMENİNDE FELSEFENİN YOKLUĞU

Tamer BEKTAŞ*

1. FELSEFENİN TEMELİ

Öğretmenlik, şüphesiz insan eğitimi ile doğrudan ilişkili bir meslektir. Bu özelliği ile öğretmen toplumsal bilincimize yön veren, etkileyen insandır. Toplumu yönlendirebilen bir öğretmen, düşünüyor ve doğru hedefler saptayabiliyordur. Fakat bu eylemlerin gerçekleşmesi için, öğretmenin düşünebilen, doğruları görebilen bir eğitimci olması gerekir. “İnsanın soru soran, sorduğu soruların yönlendirmesiyle evreni, toplumu ve kendisini incelemeye, anlamaya ve yorumlamaya çalışan bir varlık olması, onun özünü oluşturan temel bir nitelik” (Kafadar, 2000). İşte bu düşünme yeteneği ile, doğrudan doğruya felsefe ilgilenir.

1.1. Felsefenin Amacı

Bütün bilimlerin dayandığı temel bir düşünce ve amaç vardır. Felsefede amaç; doğruyu bulmak, hedefi mantıksal yönden kavramak ve evrenseli görmektir. Bu amacı anlamaya, kavramaya çalışmak, sujeyi felsefi faaliyete götürür. Felsefi faaliyet, çözümlenmeye dayanan bir düşünme çabasıdır. Bu çaba bireyi; açıklığa, doğruyu bulmaya, ve kavramaya götürür. Anlam karmaşasından kurtarır, seçkinliğe taşır.

2. FELSEFE VE MÜZİK ÖĞRETMENİ

İnsani bir eylem olarak düşünme, insan faktörünün temelidir. “Düşünen bir varlık olarak insan müzik yapar. Doğada var olan sesleri disiplinleştirir. Anlamli kılar, eğitir, düşündürür, mesaj sunar, harekete geçirir, duyarli kılar, tepkili olmayı sağlar, direnme gücünü artırır, arındırır, keyiflendirir, eğlendirir, dinlendirir ve yönlendirir. Bütün bu tutumlar insana özgü davranışlar biçimidir. Demek ki felsefe, toplumda insan ve insana bağlı değerlerin de varlık nedeni üzerinde durur. Soru sorar, anlamli kılmaya çalışır. Bunun, sonucu olarak insanın bugüne bakışını eleştirir. Yarını algılayışta ipuçları sunar” (Güler, 1999).

Toplum olarak düşünmenin öğretilmediği gibi, aynı zamanda ulusal bir müzik felsefemiz henüz oluşmuş değildir. Toplum olarak müziğe bakış açımız ve müzik kültürümüzün seviyesi, müzik eğitimcileri tarafından gayet iyi bilinmektedir. Bu kültürümüz oturmamıştır. Müziğin ne olduğunu anlamanın, salt çalmak yada söylemek olmadığını, onu oluşturmak için uzun eğitim dönemlerinden geçildiğinin, neler anlattığının, derin bir ifade aracı olduğunun, kültürümüzü taşıdığıının, kitleleri etkilediğinin kavranması, halka anlatılması ve üzerinde

---

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

düşündürülmesi gerekir. Müziğin çok boyutlu, yaşayan, gelişen ve derin bir anlatım ifadesi olduğunu öğrenen halk, onu önce anlamaya, sonra sorgulamaya çalışacaktır. Toplumunu yönlendiren ve etkileyebilen müzik öğretmene bu noktada çok iş düşmektedir. Düşünemeyen, sorgulayamayan dolayısı ile felsefe yoksunu olan bir müzik öğretmeni bunu nasıl başarabilir? Topluma nasıl yön verebilir? Toplumun müzik felsefesini nasıl oluşturabilir?

Müzik öğretmeni, halk ile birebir paylaşımda olan ve mutlak başarı gösterme gerekliliği olan bir öğretmen modelidir. Bu paylaşımın başarısı tabiki öğretmenin niteliğine de bağlıdır. Fakat “öğretmenin niteliği, kendisi dışında birçok etkene bağlıdır. Bu etkenlerden birisi halktır. Öğretmen; bir eğitim uygulayıcısı olarak, halkla birinci dereceden temas halinde olan sistemin en önemli üyesidir. Öğretmenin halka, halkın öğretmene yaklaşımı, eğitimin niteliğini önemli ölçüde etkiler. Bu çift yönlü yaklaşımı öğretmen-halk ilişkileri olarak yorumlayabiliriz. Öğretmen halk ilişkilerinin niteliği, öğretmenin statü ve gücünü belirleyen etmenlerden biridir”(Uygun,2000). Bu çift yönlü ilişkinin başarılı olmasının temel ayağını, öğretmen oluşturur. Hemen hemen tüm bayramlar, önemli günler ve faaliyetlerde halk ile iç içe olan müzik öğretmeni, salt kişisel birikimi dışında faaliyetlerin içeriğini, halkın kültürünü v.b. etkenleri de göz önünde bulundurarak, akılcı bir politika izlemelidir. Müzik Öğretmeni, halkın gereksinimlerini, eğitsel değer ve tutumlarını, kültürünü görebilmeli, yapacağı etkinliklere ve davranışlarına yön vererek, başarılı bir mesleki yaşam elde edebilmelidir. Bu başarıda felsefece düşünebilmek yatmaktadır. Halkın kültür ve tutumunu hiçe sayan bir müzik öğretmenin başarılı olması mümkün değildir.

“... Avrupa da gençliğin bunalım dönemlerinde, maddi bilgilere karşı insani ve manevi bilgilerle mukavemet getirmek amacıyla liselerde “Les Humanies” adı verilen edebiyat, felsefe ve sosyoloji öğretilir. Bu derslerin kültürel bir eğitim anlayışı içinde bizde verilmesiyle, liseden çıkan bir gençte, bilimsel zihniyet ile milli karakter birlikte oluşacaktır. Bunun için böyle bir eğitimi gençlere verecek öğretmenlerin, felsefe ve sosyoloji eğitiminden geçirilerek yetiştirilmesi gerekmektedir. Felsefenin bütün bilimleri birleştirici özelliğinden yola çıkarak, pozitif bilimlerin gençlerde yol açacağı bunalımın önüne geçmeyi tasarlayan Ziya Gökalp ’in bu düşüncesi, felsefenin bir değerler alanı olarak algılandığını gösterir. Böylece Gökalp, felsefeyi bir kültür oluşturma aracı olarak görüp, ondan kimlik sorununu çözmeye faydalanmayı düşünmektedir”(Kafadar,2000).

Bu düşüncenin doğruluğunu hepimiz eğitim kurumlarımızda yaşamaktayız. Son yıllarda öğrencilerimizin bir çoğunda gördüğümüz bunalımlar, boşvermişlik, amaçsızlık, beklentilerinin çok az olması, düşünen bir gençliğimizin olmadığını göstermektedir. Bu nedenle varlık probleminin boyutlarını, tüm açıklığı ile kurumlarımızda yaşamaktayız. Felsefi temeli olmayan, felsefece düşünemeyen gençlik görülüyor ki, boşluk içerisinde. Aldığı müzik eğitimiyle kendindeki ruhsal ve zihinsel boşluğu dolduracağını, yaratıcılık ve icra çabalarının kendinde yeni ufuklar açacağını bilmesi ve düşünmesi gereken müzik öğretmeni adayları, böylelikle varoluşunun farkında olacaktır. Varoluşunun farkında olan bireyler sosyal yaşamda daha ılıman, sorunlara daha yapıcı ve çözümlayici bir bilişle

yaklaşacağından, diğer insanların varlığını da kabullenip onları anlamaya çalışacak ve erdemi yakalayacaktır. Başkalarının varlığına saygılı olacaktır. Sanat dünyasındaki kıskançlıklar ve entrikaları hepimiz biliyor ve çeşitli boyutlarını çalıştığımız kurumlarda yaşıyoruz. Bunların bütün nedeni kişinin varlığına katlanamamaktır, erdemsizliktir, felsefeye uzak oluşturmaktır. Bu nedenle de müzik öğretmenleri nitelikli bir dayanışma gösterememekte, ve başarıyı daha zor yakalamaktadırlar.

Ayrıca bunlara ek olarak Felsefe bilimcilerimizin de şikayet ettikleri bir konudur ki “Türkiye’de bir felsefe geleneği yoktur. Bunun nedeni özgür düşünce yapımızın olmayışıdır. Özgür düşünce, ekonomik ve toplumsal temeli, soru sormayı, merakı, arayışı, eleştiriyi, keşfi, icadı, bilimsel irdelemeyi gerekli kılan açık kültürlerde doğar ve gelişir”(Hilav,1995). Mutlaktır ki, felsefe bilen bir müzik öğretmeni sadece müzik felsefemiz değil, Türk felsefe bilincinin de gelişmesinde katkı sağlayacaktır.

3. PROGRAMLARDA FELSEFE DERSİ

Toplumun müzik felsefesinin oluşturulması ve derinleştirilmesinde en önemli faktör müzik öğretmeni ve onu yetiştiren kurumlardır. Bu kurumların en önemlilerinden “Cumhuriyetin orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren Gazi Eğitim Enstitüsünün genel mesleki programlarında felsefe dersi görülmemekle birlikte, Pedagoji Bölümünün 1931 yılı programında Felsefe Tarihi dersi yer almıştır. 1932-1940 yılları arasında bu kurumun teşkilat yapısında yapılan değişiklikler sonunda, 1941 yılında yayınlanan müfredat programında felsefe dersinin Türkçe, Tarih-Coğrafya, Matematik, Fizik ve Tabii İlimler ve Pedagoji Bölümlerinde ilk kez yer almış, Resim-iş Beden terbiyesi ve Müzik Bölümleri programlarında ise yer almamıştır. Ancak bu durum sürekli olmamış 1967-1968 öğretim yılında Eğitim Enstitülerinin öğrenim süresi üç yıla çıkarılmasıyla birlikte felsefe dersi de programlara girmiştir. 1965 yılında Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulan Eğitim Fakültesinin programlarında da Eğitim Felsefesi dersi başlangıçtan 1997’deki düzenlemeğe kadar yer almıştır. 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesinde belirlenen “hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması” ilkesi doğrultusunda 1974-1975 öğretim yılından itibaren, ilköğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan iki yıllık Eğitim Enstitülerinin programlarında ise felsefe dersi yer almazken, Eğitim Felsefesi ancak seçmeli meslek dersi olarak programa girmiştir. Öğretmen yetiştirmede üniversite sistemine geçildiği 1982-1983 öğretim yılında, adları Eğitim Yüksek Okullarına dönüştürülen bu kurumların programları, Yükseköğretim Kurulunun belirlediği ölçütler içinde hazırlanmıştır. 1989-1990 yıllarında öğrenim süresinin dört yıla çıkarıldığı bu kurumların programlarında, “Genel Kültür Dersleri” içinde Felsefeye Giriş dersi yer almıştır. Eğitim Yüksek Okullarının 1992’de Eğitim Fakültesine dönüştürülmesiyle birlikte, YÖK’ün çerçeve programı doğrultusunda Felsefeye Giriş dersinin programlardan çıkartılıp, Eğitim Felsefesinin yer aldığını biliyoruz (a.g.e).

YÖK'ün 1997 deki aldığı kararla Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılarak, daha nitelikli öğretmen yetiştirme amacını hepimiz bilmekteyiz. Yapılan değişikliklerle uygulamalı derslere ağırlık verilmiş, verilen bilgileri düşünmeden uygulayan, kalıplara sığdırılmış bir makine olarak, yeni bir öğretmen modeli yaratılmıştır. Nitelikli öğretmen yetiştirme amacında olan bir kurum, bu amacını düşünemeyen öğretmenler yetiştirerek nasıl elde edebilir?

SONUÇ

Felsefi temelden yoksun olmak bir varlık problemidir. İnsani özelliğimiz olarak düşünmek ve anlamak zorunluluğumuz vardır. Müzik öğretmeninın kültürel-sanatsal kalkınmadaki önemli yerinin tartışma götürmez bir gerçek olduğunu hepimiz söyleriz. Türk toplumunda müzik felsefesinin oluşturulması müzik öğretmenlerinin elindedir. Bu nedenle müzik öğretmenleri düşünebilmeli ve düşünebilen öğrenciler yetiştirebilmelidir. Hatta bir müzik öğretmeni, toplumda felsefi geleneğin oluşmasına da katkıda bulunabilir. Doğru temelde kültürel ve sanatsal faaliyetler icra edebilmek, doğru hedefler görebilmek, dinginleşmek ve erdemli olmak, felsefi temeli olan bir müzik öğretmeni ile mümkün olacaktır.

Bu çerçevede; YÖK'ün müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarının programlarında, felsefe dersinin gerekliliği tüm gerçekliği ile ortadadır. YÖK, bu dersi tekrar müzik öğretmeni yetiştiren kurumların programlarına alarak, yürüttüğü eğitim politikalarının gerçekçi olduğunu göstermelidir.

KAYNAKLAR

- GÜLER, A., **Öğretmen Yetiştirmede Felsefi Temelin Yokluğu Üzerine**, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu,s.148, 2000
- HİLAV,S., (1995)**Felsefe Yazıları**, Şefik Matbaası, Yapı Kredi Yayınları, s.360, İstanbul
- KAFADAR,O., (2000)**Türkiye’de Kültürel Dönüşümler ve Felsefe Eğitimi**, Erkam Matbaacılık, s.13, İstanbul
- KAFADAR, O., (2000) **Öğretmen Yetiştirme Programlarında Felsefe**, II.Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu,s.137
- UYGUN, S., (2000)**Cumhuriyetin Başlarında İyi Yetişmemiş Öğretmenlerin Halkla İlişkileri**, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu,s. 141,